

R.D. Iacobi Marchantii Vitis Florigera

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

5. tripartita 1. pars declarat, varios libros on iudicio proferendos. 2. ostendit, librum Agni & librum vitæ tunc aperiendum. 3. explicat, quomodo liber conscientiarum tunc pandetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

Esai. 3.
Infortium redemptio que?
Rom. 8.
Osee. 13.

elevar: *Tues gloria mea, tu exultans caput meum.* Levabunt ergo caput iusti & electi, cum plagæ novissimæ crebrescent, quia appropinquat redemptio illorum. *Quoniam illa redemptio? Redemptio scilicet corporum, quæ sub dira mortis captivitate eo usque detinebantur, de qua illud ipsi gemimus intra nos adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis nostri.* Item, *De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos.* Hæc redemptio efficit tunc perfectissimam libertatem ab omni corruptione & servitute, ab omnibus ærumnis, doloribus, morbis; etque consummatio redemptionis à Christo iniciatæ. Tunc incipiet compleri petitio illa Martyrum: *Vindica Domine sanguinem nostrum.* Hoc clamabant sub altari animæ interfectorum propter nomen Christi. Quibus responsum est: *Expectate medicum, donec impletur numerus fratrum vestrorum.* Impleto ergo numero illo, de petitione sua, levabunt capita cum exultatione & gratiarum actione. Nec tuba illa insonans erit eis formidolosa, nec resurrectio onerosa, quam percipiem oculis suis propofuerant, ut fiduciam acuerent, & sese confirmarent, dum pro Christo patiebantur, aut illi compatiebantur. Erit ergo eis grata tuba, evocans ad victoriam & triumphum, peractam militiam & certamine.

4poc. 6.

Audi S. Petrum Damiani sermon, de S. Rossino Martyre hac de re eleganter discretem. *Electi, quia carnem cum vitis crucifigere non desistunt, eum corporibus, quibus in divina militia sunt usi, quasi tabernaculis, ad superna claritatis gloriam, provehuntur; ut suo militiæ cingulo, unum tunc homo interior & exterior sentiant quietis æternæ municipium, qui ad unum pervenere per communia bellatrum triumphum, & quibus una fuit pugna, ut sit & corona.* Hæc ille postmodum dicit hanc fore Tubam Sabbati æterni, & Iubilæi, perennantis, dum subdit: *In Iubileo tubæ clangitur, ut unusquisque ad possessionem propriam revertatur.* Cane ergo tunc tuba, ut ad possessiones proprias omnes tunc redeant; quia in illo die resurrectionis quisque proprium corpus recipit, in quo hic habitavit. Tunc Adam Noe, omnes antiqui Patres, omnium mortalium animæ, ad missam carnis suæ terram redeunt, ut in perpetuum eam possideant, & perducti in libertatem Filiorum Dei securè gaudeant, servili vinculo corruptionis humanæ soluti.

Conclusio.

Effice Domine Deus, ut semper hæc Tubam auribus cordis nostri percipiamus, ut nobis tunc non sit pavori, quia per illam admoniti militaverimus strenuè in castris militiæ tuæ, dum tempus erat pugne. Fac igitur, ut unusquisque nostrum possit cum Iob dicere: *Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea, Vocabis me, & ego respondebo tibi. Operi manuum tuarum porriges dexteram.* Ingreddiatur, quando tibi placuerit, pateredo in officium no-

Job. 14.

Abas. 3.

stris, & subter nos scateant vermes, ut hæc tuba evocati, & immutati, in die tribulationis & temporis impiorum, ad locum quietis transeamus tua dextera nos ducente, & ascendamus ad societatem populi nostri accincti ad læticiam & triumphum, post militiam longam & duram contra hostes atrociter insidiantes & tentantes, ac contra ipsam mortem, quæ tunc absorpta erit victoria.

Liber scriptus proferetur, in quo rotum continetur, Unde mundus iudicetur.

LE C T. 5.
cripart.

In sacris literis mentio fit de multiplicibus libris, qui mysterio non carent; quique sunt apertendi in divino iudicio, & producendi in condemnationem impiorum. *Primo notus est Liber legis, sive Liber Mandatorum Dei, de quo dicitur: Tollite librum istum & ponite in latere arce federis Dei vestri, ut sit ibi contra te in testimonium; sic scilicet Deo tuo, post beneficia & tot prodigia in gratiam tui edita, rebellis & ingratus exiteris.* De hoc eodem libro dicitur: *Hic liber mandatorum Dei, & lex quæ est in æternum: omnes qui timent eam, perventiant ad vitam; qui autem delinquerunt eam, in mortem.* Subjicit Propheta: *Convertere iacob, & apprehende eam, ambulans per viam ad splendorem ejus, contra lumen ejus;* hoc est, de regione lucis ejus ambulans, quali præcurrentem faciem vel lucernam sequens; quia *Mandatum lucerna est, & lex lux,* per eam manifestatur voluntas Dei tamquam via recta & securo: *Beati sumus israel, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.* Dirigit enim lex Domini, ut manifestè videre valeamus vitam vitæ, & scire ubi gressus figere debeamus in hoc caliginoso loco, in quo absconderunt maligni spiritus laqueos; in quo etiam cupiditas, quæ lex peccati dicitur, magnas effundit tenebras, quam qui sequuntur, per cæcas passionum duci sentiunt, & in præcipitia ruunt. At lex & præceptum Domini lucidum dissipat has tenebras, illuminans oculos, & non aberremus, aut offendamus, sed plane tramite ad celestem patriam & vitam pertingemus. Hic est ergo liber viæ, & simul liber vitæ dici potest.

PARSI. *Varios libros in iudicio prodemonstrat, declarat, ferendos.*

Liber legis seu mandatorum Dei.

Dent. 32. Baruch. 4.

Prov. 6. Baruch. 4.

Deut. 33. 3.

Deut. 33. 3.

descendit, legem ut Index daturus, ejus observationem ut Vindex exacturus, Quapropter dicitur, quod legem igneam gesserit in dextera, Quod nonnulli interpretantur, non quasi ipsemet legem portet, sed quod ad majorem pompam à ministris portetur prope dexteram ejus liber legis, & simul ignis; ut significetur eum per legem judicaturum, & per ignem puniendum.

Secundo notus est liber ille Ezechielis transfusus manus caelestis qui scriptus erat iatus & foris, hoc est, ante & retrò, erantque in eo scriptae lamentationes & carmen, & vix. Erat involutus antea liber iste, sed manus caelestis expandit eum coram Propheta, jussitque ut illum comederet. Quod cum fecisset, factum est volumen in ore ejus dulce; quia illum ruminando & meditando suavitatem percepit. Hunc librum variè interpretantur.

S. Gregorius per illum librum designatam intellegit sacram Scripturam. Audi ipsum. *Sacra Scriptura est liber scriptus intus per allegoriam, foris per historiam; intus, quia promittit invisibilia foris, quia visibilia preceptorum suorum rectitudine disponit; intus, quia caelestia pollicetur foris, quia terrena, contemptibilia qualiter sint, vel in usu habenda, vel ex desiderio fugienda praecipit. Involutus est liber, ut ipsa obscuritas occasio sit plurimum sensuum.* Hæc ille.

Alii dicunt significari per illum librum, arcana librum consiliorum & decretorum Dei. Hic scriptus censetur iatus & foris, quia plurimas, in ò infinita Dei in eo consilia scripta sunt. Est involutus, quia in Dei mente reconditus; sed à Deo Prophetis panditur & communicatur, cum ipse illis sua decreta revelat.

Denique nonnulli hunc librum intellegunt ipsam Prophetiam Ezechielis; inaugurabatur enim Propheta per traditionem cuiusdam libri in visione, & edocebatur quid annunciare deberet, tum peccatoribus, tum justis; peccatoribus quidem lamenta & dolores, supplicium & vix obstinatis, justis primum & gloriam. Ideo in isto libro scriptae erant lamentationes, & carmen, hoc est melos, & vix.

Sed quæquid liber ille significarit, in illo die decretorio mysteria ejus aperientur, & liber ipse evolvi & expandi censbitur. Tunc enim patefcent lamenta & dolores, dum plangent tribus terre; patefcent & supplicia impiorum in quibus æternum erit vix; explicita quoque erunt promissa Dei, & præmia justorum, quæ continentur in sacra Scriptura generaliter, vel etiam in Prophetis particulariter. Adimplebuntur enim tunc eorum prædictiones & comminationes, quibus impii aures præbere detestantur: adimplebuntur & promissiones, quibus piorum mentes ad callem severioris vitæ sanctæ traductæ sunt. Sic censentur omnes ex libris eorum apertis judicari; vel in condemnationem, quia obstinati & rebelles manserunt, & promissa, vel in

approbationem, quia his obedienter fuere & morigeri. Quapropter quod scriptum est: *Judicium datur, sedit, & libri aperti sunt.* Et rursus *Libri aperti sunt, & judicati sunt mortui ex his quæ scriptae sunt in libris.* Venerab. Beda cum nonnullis, intellegit sacram scripturam multiplicibus libris continentem præcepta & monita, ex quorum observatione homines sunt judicandi.

Quod si liber ille Ezechielis liber est arcanae Dei voluntatis, tunc apertus erit, quandoquidem manifestabitur omnes tunc singularis Dei providentia erga homines & Angelos, imò erga omnes creaturas propter dicitur homines & Angelos; Consiliaque Dei super humanam salutem, quæ planè sunt admirabilia & occultata, tunc temporis omnibus patefcent, ut & multorum ingratitudo tantò evidentius condemnentur. Hæc est enim una ex primariis rationibus, quare ultra judicium particulare fuerit conveniens rursus universale judicium peragere. Quia nimirum quidam non factis agnoverunt providentiam, sapientiam, justitiam divinam; imò male de illa opinari vili sunt, eo quod permittat quandoque opprimi innocentes, assiligi bonos, impios prosperari. Quocirca & hanc querelam coram Deo deposuere nonnulli ex Prophetis. Audi I'saiam, *Mei autem pene moti sunt pedes &c. Ecce ipsi peccatores obtinuerunt divitias, & dixi: ergo sine causa justificavi cor meum &c. Idem conqueritur Jeremias, Abacuch, & Job.*

Liber ergo providentiæ divinæ tunc apertus erit omnibus, ut ipse glorificetur, & intellegant, omnes ad majorem gloriam justorum cedere, confusionemque impiorum, modum illum quo se erga utroque gessit Deus. Legent tunc aperte, quomodo *Universæ viæ. Domini veritas & judicium* I'sai, 41. Itaque & de hoc libro providentiæ & sapientiæ divinæ tunc verum erit istud: *Liber scriptus profertur, unde mandatum judicatur.*

Tertio & alius apud eundem Prophetam liber live Volumen, de quo ipse, *Et conversus sum, & Liber super levavi oculos meos, & vidi: ecce volumen volans, volans longitudo eius viginti cubitorum, latitudo eius decem cubitorum. Et dixi ad me Angelus. Hæc est male. Ezechielis dicitio, quæ egreditur super faciem omnis terre, quia omnis fur sicat ibi scriptum est, iudicabitur, & omnis jurans similiter ex hoc iudicabitur. Liber iste volans & evolutus significabat celestem ultionem inscriptam huic libro, & in peccatorum cervicibus jam involantem. Viginti cubitorum dicitur longitudo ejus, & decem latitudo, quia visum est egredi volumen è templo, tamquam è tribunali Dei, cujus præsea latitudo erat decem cubitorum, longitudo viginti. Designabatur quoque hæc ultio scripta iudææ immineere, & in eam involare, quæ duplo longior erat quàm latior. Liber ergo iste & volumen, etiam si particularem aliquam gentem videatur concernere, ob peccata aliqua illis particularia deventians ultionem; tamquam*

tamen etiam universum designat volumen maledictionis in capite flagitiosorum involvens, & eos aeternum involvens & plentens supplicio consummatio. Quod quidem volumen aperietur in illo die decretorio, ut secundum quod in illo scriptum est: iudicentur impii. Sic rursus hic verum est: Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, unde mundus iudicetur. O liberum! O Volumen formidabile, attendendum, & revolvendum!

PARS II. De libro agni & vite in iudicio profere. Apoc. 7. In nostro Rationali tom. 2. lect. 3. Quid sit liber signatus.

IN novo testamento celebris est liber signatus septem sigillis, quem aperuit Agnus; & nemo poterit eum potius aperire, aut solvere eius signacula. Hic liber etiam plenus est mysteriis, ideo sigillatus est tot signaculis. Varii varietatem interpretati sunt, de quo & alibi nonnulla diximus. Hic ad nostrum propositum sufficit interpretatio S. Petri Damiani, conformis interpretationi S. Hilarii praefat. in Psalmos. Sic verò edisserit, S. Petrus Damiani sermone de S. Luca. Quis est liber ille signatus, nisi sanctum Evangelium, mysticis sententiis figuratum obvolutum, & ab humana mentis intelligentia procul arcana quadam profunditate remotum? Quae sunt autem sigilla quibus liber Evangelicus signatus dicitur, nisi septem illa mysteria, quibus totus ordo Dominice dispensationis impletur, incarnatio Domini, Natiuitas, Passio, Resurrectio, ad caelos ascensio, deinde iudicium, postremo Regnum? Huius sigilli liber Evangelicus ita signatus est, ut nisi eum Christus aperuisset, omnino nulli patere non posset. Haec ille, putatque hunc librum fuisse delignatum ubi legitur: Et erit vobis visio omnium, sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti literas, dicent: Legi istum. Et respondet. Non possum; signatus est enim. Equidem hunc librum & eius sigilla, live mysteria & Sacramenta iam dicta, p'ane alias abscondita, aperuit Agnus, sive ipse Christus: partim quidem praedicatione sua, dum mortalibus inter nos ageret; maxime autem post resurrectionem, dum per quadraginta dies apparet de regno Dei loquitur, atque de his mysteriis instruebat, quae regnum Dei a se annunciatum maxime concernebant, ut Apostoli de his plenissime erudirentur, postmodum & omnes fideles ex ore Agni erudiri; ut & gloriam redderent Deo cum Senioribus, cum Angelis, cum animalibus mysticis, cum omni denique creatura.

Isaie 29.

Canticum triphale.

Attamen ulterius hic liber signatus manifestissime & plenissime aperietur coram omnibus, etiam infidelibus; in die illo revelationis omnium arcanorum & occultorum, ut ex illo iudicentur increduli ad confusionem, fideles gloriam accipiant & fidei retributionem. Ibi rursus quadam ratione invocabitur canticum illud novum, canticum triumphantis & perijucundum, triplicem continens versum. Primus decantatur a quatuor animalibus, & a viginti quatuor senioribus,

coram agno cadentibus & adorantibus. Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula eius, quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione, & fecisti nos Deo nostro regnum. Secundus decantatur voce Angelorum multorum in circuitu throni, & animalium, & seniorum; eratque numerus millia millium dicentium: Dignus est Agnus qui occisus est accipere virtutem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem. Tertius decantatur ab omni creatura quae in caelo est, & super terram, & sub terra, & quae sunt in mari: Sedeni in throno & Agno, benedictio, & honor, & gloria, & potestas in saecula saeculorum. An non tibi renovandum videtur hoc suave melos ab omnibus electis, dum liber ille signatus nunc plenissime aperietur, dum liber ille proferetur, in quo totum continetur, unde mundus iudicetur?

Apocalyp- ticum. Apoc. 5.

Apoc. 20. Liber vitae qui sit. Resp. x.

Uterius nominatur quidam ex libris qui in iudicio aperiendi sunt, Liber vitae: Vidi mortuos pusillos & magnos stantes ante thronum, & libri aperti, & alius liber apertus est vitae. Hunc librum vitae putat S. Anselmus in Elucidario esse vitam Iesu, quae omnibus est norma vivendi, & quae lex per quam omnes iudicabuntur. Certè vita Iesu tunc omnibus erit manifesta, ipseque Iesus quasi liber inspicietur: Liber, inquam, scriptus digito Dei vivi incarnatione, in lucem editus in nativitate, rubricatus per sanguinem in circumcissione; saepe approbatus à Patre, sed ut falsus liber à Iudaeis reprobat; extensus ut legatur in cruce, scriptus foris & intus, intus amoris caractere, exterius vulnerum incisio; disruptus in morte, animae à corpore divisione, sed rursus redintegratus in resurrectione, remanentibus vulneribus, quasi caracteribus novo adordinatis fulgore, receptusque tandem in caelum, ut electos atque etiam Angelos oblectet sua contemplatione & lectione; denique rursus representandus coram toto mundo, ut in eo legant pii & impii, pii suam electionem, impii suam condemnationem. Cum enim liber iste liber sit vitae, liber quoque est virtutis omnis & perfectionis, propositus omnibus ad imitationem. Qui in se ex hoc exemplari virtutem transcripserint, confortium invenient gloriae, qui verò neglexerint, vel contempserint, supplicium reperient aeternae vitae. Ibi manifesta humilitas Christi condemnabit arrogantiam superborum, eius quoque veritas vanitatem mundanorum, eius castitas impuritatem luxuriosorum, eius charitas malitiam invidiosorum, eius temperantia afortiam gulosorum, cuius mansuetudo crudelitatem & vindictam iracundorum, eius beneficentia ingratitude perverforum hominum, eius pietas impietatem sceleratorum, eius quaeque zelus & fervor negligentiam & vecordiam Christianorum. In hoc ergo libro unusquisque illic

poterit legere quod ad se spectat. Audi S. Gregor. 33. Moral. cap. 5. Liber vitæ est ipsa visio adveniens in iudicio; in quo quasi scriptum est omne mandatum, quæquis cum viderit, mox ipse conscientia, quid non fecit, intelliget.

Resp. 2. Quod si propriissimè in dicto loco intelligere velis librum vitæ, dicemus esse librum prædestinationis, in quo omnes & soli conscripti sunt, qui destinati sunt & electi ad vitam æternam; idque efficaciter, utpote jam vita peracta, & cuiusque operibus per mortem consummatis. Illæ nobis liber nunc est occultus, quia nescimus qui in eo scripti de nobis sint, nisi speciali revelatione. Tunc autem omnibus patefecit, quia numerus erit consummatus, & qui non erit in libro vitæ scriptus, misertur in stagnum ignis, ut ibidem dicitur. O beatum librum, qui per patres quoadque etiam in hac vita ostenditur, dum nonnullis sua prædestinatione revelatur. Vis audire exemplum?

Exemplum

Notabile est hac de re, quod de SS. Iuliano & Basilissa legimus. Iulianus urgebatur à parentibus ad conjugium; at ipse virginitatis amore detestabatur. Monetur interim ab angelo acquirere voluntati parentum nacturum autem uxorem quæ virgo permaneat; sponder Angelus. Peragitur itaque festivitas nuptialis, in thalamumque cum Sponsa introducitur. At mox rosarum liliorumque odor locum perfundit. hyemis licet tempore. Miratur Sponsa, inquit unde illa fragrantia? Responde Iulianus esse odorem munditiæ virginialis, hortaturque ut florem hunc Deo acceptissimum velit servare illibatum, illa coelestis suavitate capta, assentitur. Cum ergo castitate novississet, subito lux cubiculum perfudit; hinc Christus cum Sanctorum Choro; hinc Maria cum Virginibus. Ortus deinde canit ex parte Sanctorum: *Vicisti Iuliane, vicisti.* Ex Choro quoque Virginum: *Beata es Basilissa, salutaribus monitiis consentiens.* Tunc datus est Iuliano liber, in quo aureis litteris scriptum erat, *Iulianum, qui pro amore meo mundum contempsit, deputetur in numero eorum, qui cum mulieribus non sunt conquinati. Basilissa in numero Virginum, quam Maria tenet principatum.* Responderunt Chori, *Amen, Amen.* Tunc duo Angeli duas coronas afferentes, eis dextras junxerunt, & in proposito confirmaverunt. Reliquum ergo noctis in Dei laude transigentes, exierunt non carne sed spiritu fructificare. Nec dinumerari possunt, animæ quæ per Iulianum præmittentur ad Dominum; nec agmina Virginum quæ per Basilissam præmittentur in cælum.

S. Iulianus & Basilissa

Liber itaque iste datus Iuliano, aureisque inscriptus litteris, designabat librum vitæ, in quo eius conjugis nomen inscriptum erat, quia de numero aureo electorum conscribatur uterque; eisque hoc ipsum jam indicabatur, ut tunc alacrius pugnaret contra carnem & sæculum, &

quæque solida profunderentur, quasi eis diceret Dominus: *Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælis.* Is porro liber vitæ, quasi electorum omnium catalogus, plenissime aperietur in iudicio coram toto mundo, quia tunc completus erit eorum numerus, ut jam diximus.

Recolligendo hæc tenus dicta de libris variis qui in iudicio referendi sunt, dicamus illos omnes oculis mentis nostræ frequenter obiectandos esse, librum ut ex illis omnibus proficiamus modò, dum dicitur tempus est, antequam iudicemur & condemnemur.

Primò, Felix est, cuius oculis semper obversatur liber mandatorum Dei, ita ut possit dicere cum Evangelico Adolescente: *Hæc omnia observavi à juventute mea.* Ad hujus libri lectionem & observationem omnes extimulat Sapiens, dum dicit: *Deum time, & mandata eius observa hoc est omnis homo; hoc est, in hoc debet incumbere omne studium hominis.* Qui in hoc studio incubuerit, non timet, sed securus erit in die timoris, quando libri aperientur. Sponso S. Cæciliae Valeriano cæliis exhibitus fuit liber, luce circumdatus, cui aureis litteris inscriptum erat: *Unum Deum, unam fidem, unum baptismum;* in quo legere iustus est ab Angelo. Hic est liber cuius lectio & observatio tuos faciet, quia beatus, qui unum Deum una & vivam fidem debite coluerit, & baptismum suum immaculatum custodierit.

Secundo, Felix est, qui legit & intelligit, sive oculis aut auribus cordis percipit monita, quæ variè per Prophetas conscripta sunt, & denotata de hoc extremo iudicio ad salutem omnium. Felix, qui ruminat cum Ezechiele librum in quo scripta sunt lamentationes, & cæciliae, & cæciliae, ut jam ingemiscendo salubriter, non incidat in lamentum & vix æternam, sed ad melos suave perstringat Beatorum. Hunc librum cæliis legere cœtus est quidam in Ecclesia Pastor, de quo Cantipratanus. Hic cum diu malè rexisset subditos, in gravem morbum incidit. Apparuit autem ei S. Petrus, Pastorum Pastor, severo & minaci vultu, exhibens libellum, in quo coquebat cum legere. Scriptura autem quæ libro continebatur, hæc erat Ezechielis: *Mortificas animas quæ non moriuntur, vivificas quæ non vivunt.* Dum horret eipso, & avertitur conspectum lecta hæc sententia; ulterius urget S. Petrus, ut glossam legat, quæ in margine talis erat: *Quando reduces animas de inferno, quas tuo delicti utas exemplo, eterno supplicio demeristi.* Cum is verò præ confusione respondere non posset, disparce visio. Ad se rediens, se sudore totum persufum, mireque anxium reperit. Nec mora, consilio cuiusdam viri sancti, solvit omnia vincula, & sæculo valedixit, in Ordinis S. Bernardi Monasterio Camberonensi sese divinx voluntati servituri, ubi in silentio & amaritudine animæ suos revolveret librum continentem lamentationes & ves, & scriptum iudicare, antequam ad Dominum

Domino iudicaretur, ut tandem ad melos, & carmen æternum pertingeret.

3. Tertiò, Felix est, qui librum Agni signatum mediat, & ejus sigilla mente piã considerat; ejus Incarnationem, Nativitatem, Passionem, Resurrectionem, Ascensionem, Iudicium, & Regnum in corde revolvens, ut non sit ingratus tantis beneficiis, nec iudicio obnoxius, sed regno dignus invenitur. Felix, qui librum vitæ, vitam Iesu sibi ob oculos ponit, ut vitam inveniat, & mortem effugiat, imitans veræ vitæ viam & veritatem. Felix, qui totis viribus conatur, ut electionis libro adscriptus sit sagax, ut bonis operibus certam faciat electionem suam & vocationem; nihilque magis cordi habet, quam de numero illorum reperiri, qui benedictionis, æternæ participes erunt, qui voluntatem æterni Patris perfecerunt, conformes imagini Filii sui.

2. Pet. 1.

Speculum Exempli V. celestis gloriæ.

Hos omnes libros compendiosè legebat ille de quo in Speculo Exemplorum sic legimus. Quidam illiteratus Monasterium cum duobus sociis est ingressus. Post sermone aliquantuli temporis, duo juniores tepescere cœperunt, veneruntque ad hunc, consolationis gratia. Ille tristis eos advertens, affert teporem eorum non nisi ex ocio provenire, se autem ita jugiter occupari, ut tempus ei breve nimium videatur. Mirantur quibus studiis destineretur, cum illiteratus foret. Quibus ille. Tres characteres docuit me Magister meus in gressu, quos quotidie perlegens, haud afficior tædio, sed desiderio. Primus nigro colore exaratus est, & significat peccata mea animam denigrantia, simulque mundi vanitates & insanias falsas, cum penis inferni. Hunc mihi characterem propono à mane usque ad Missam. Secundus est scriptus colore rubeo, & significat Passionem Domini, cui characteri ih̄a x̄po à Missa usque ad Nonam, quando emisit spiritum. Tertius est scriptus aureis litteris, & designat amœnitatem & perpetuam gaudii cœlestis. Huic studeo usque ad Completorium; sicque expendo tempus meus sine tædio. Hoc audientes duo alii, cum fructu & solatio recesserunt, huic libro studium impendere resolventes, ut accediam fugarent & torporem.

Pars III.

Quomodo liber conscientie in iudicio pandetur. Rom. 2. Omnium conscientie pandentur.

Postremo, nobis dicendum restat, hos libros quomodo qui in iudicio aperiendi sunt, esse singulorum conscientias, in quibus cuiusque opera, tam bona, quam mala, quadam ratione conscripta legentur ab omnibus. Quod spectat illud. Ostendunt opus legis scriptum in cordibus, testimonium illi reddente conscientia ipsorum; & inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus, in die cum iudicabit Deus occulta hominum. Aperiet ergo Deus in die iudicii hosce libros, id est, conscientias omnium omnibus hominibus, elevando omnium hominum intellectum, lumenque supernaturale præbendo, ut videant facta cuiusque, Vitiu floriger.

in alterius conscientia & memoria quasi descripta. Sic & Propheta divino lumine adjuti multa videntur futura & occulta Deo revelante. Sic & S. Benedictus in spiritu elevatus vidit totum mundum, quasi in globo in radiis solaribus collectum, teste S. Greg. 12. dial. c. 35.

Audiamus B. Basilium lib. de vera virginitate prius corpore, quasi vestem contecti, minime habere putabimus, ea nudata se omnium oculis ingerent, nullusque jam vel negationi, vel exceptioni locus erit. Quomodo id fiat acquiris? Respondet idem. Ipsa continentur opera in suo auctore conspicua. Non enim confusè, sed singula per partes, ut sese habeant, velut in pictura noscuntur. Itaque non solum agnoscitur adulterium à re commisso, sed etiam modus omnium fraudulentus quo alienam attraxeris, quomodo nocte in caligine ambulaveris; & aliæ circumstantiæ consubtiles elucescent, quia omnia inscripta gerens in pectore. O quanta confusio malæ tunc conscientie, cuius etiam homo tunc non nolle reminisci, cogitur tamen & rememorare, & eam aliis prodere. Libri sunt memoriæ singulorum, sed & liber est ipsa Dei memoria & cogitatio, omnia & singula descripta gerens, & propalans. Hic est liber ille sufficiens & amplissimus de quo dicimus: Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, unde mundus iudicetur.

Confusio mala conscientie.

Felix è contra, millies & felix, imò æternum Tripudifelix, qui bonam fovet semper conscientiam, un bonæ quam possit tunc securè, tamquam librum à se conscientiosè conscriptum & à maculis conservatum, sic in iudiciorum Deo, & Angelis, & hominibus præsentare. Hic est enim liber ille de quo gloriatur Iob. Quis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum audiat Omnipotens; & librum scribat ipse qui iudicat? Ut in humero meo portem illum, & circumdarem illum quasi coronam mihi. Per singulos gradus meos pronuntiabo illum, & quasi Principi offeram illum. Quasi dicat: Veritatem sit Deus auditor causæ meæ, imò scribat ipse librum processus mei, non vereor confundi, quin potius illo gloriabor per singulos passus, & offeram illi tamquam Principi, ut absolvat, potiusquam condemnet. Erit mihi liber non oneri in humero, sed in capite ornamento. Quomodo hoc audeat Iob dicere, nisi quia novit librum immaculatum conscientie suæ, cui non potest non esse conformis liber divinæ scientie? Ex testimonio enim bonæ conscientie securè affert ibidem, se non ambulasse in dolo & vanitate, sed in simplicitate & veritate, suis quoque aut oculis, aut pedibus aut manibus, aut cordi, maculam non adhæsisse, aut iniquitatem: sed castitatem servasse conjugalem perfectè, & humilitatem erga servos & ancillas coluisse; erga subditos quoque & inferiores mansuetudinem & iustitiam: se misericordiam exercuisse erga nepotes, pupillos, viduas, sive quantum ad cibum, sive quantum vel ad vestes, sive quoad alias opulationes: se nec

n n n fiduciam

fiduciam potuisse in opibus, nec in honoribus aut quapiam alia prosperitate: se inimicis nunquam maledicta regessisse, aut ex eorum ruina gaudium concepsisse: denique se confessionem a peccatis delictorum quamlibet levium semper coram Deo sincerè fecisset, nec ut solent homines errata sua excusasse. Hæc igitur fretus conscientia, tamquam libro securo, asserit se coram iudice audere comparere: ita ut hic liber non sit ei futurus confusio, sed gloriæ, imò gloriæ, quod tanquam coronam sit eum circumdaturus sibi. O securam vocem! O librum spectabilem & expectandum!

Bern. lib. de Conscientia.

Propterea merito dicebat S. Bernardus. Nihil est jucundius, nihil tutius, nihil ditius bona conscientia. Premat corpus, trahat mundus, terreat diabolus, illa erit secunda. Bona conscientia secunda erit cum corpus morietur, cum anima coram Deo præsentabitur, cum utrumque in die iudicii ante tribunal terrificum iudicis statuetur. Futuræ benedictionis non est utilius remedium, nec certius testimonium, bona conscientia. Cum mundus omni volubilitate circumroretur, pleret, rideat, pereat, transcat, nunquam mare scit bona conscientia. Subjiciatur corpus in pœna, in iniuriis maceretur, verberibus lanietur, aculeo distendatur, gladio trucidetur, crucis patibulo affigatur, secunda erit conscientia. Hæc S. Bernardus.

Audiamus & SS. Patres de his libris. In primis S. Bernardus in Tractatu de Conversi. ad Clericos, cap. 2. sic deserit: *aperitur conscientia liber, revolvitur misera vite series, tristis quædam historia replicatur, illuminatur ratio & evoluta memoria, velut quibundam eius oculis exhibetur. Vtraque verò non tam est ipsius anime, quam anima ipsa, ut eadem sit & inspicies & inspecta, contra suam statum faciem.* Alludit S. Bernardus ad illud *Arguam te, & statum contra faciem tuam.* In quem locum sic scribit S. Augustinus. *Ordinabatur ante infelicem animam peccata sua, ut & eam convincat: probatio & confundat agnitio.* Particularius autem S. Ephrem lib. de vera poenitentia, cap. 24. de hac re sic ait. *Vnusquisque cerceat ante faciem suam exposita opera sua, sive bona illa, sive mala præmissa. Formidabiles libri aperiuntur, in quibus scripta sunt opera, & actus, & verba, & quæcumque egimus in hæc vita; nec solum actus, sed & cogitationes, & intentiones cordis.* Omnia scilicet ista Orbi universo velut in illustri theatro denudata, hominum cogitorum & incogitorum oculis subjiciuntur. An solum confusè omnia? Imò distinctissimè?

Psalm. 94.

Audiamus pro conclusione Hugonem Victorinum lib. 3. de anima, cap. 11. de nostro hoc libro loquentem, qui scriptus proferetur, in quorum continetur, unde mundus iudicetur. Ipse enim conscientia liber interpretatur, dum sic ait, & bonæ conscientia titulus sic deserbit.

conscientia bonæ titulus est religionis, templum Salomonis, ager benedictionis, horum deliciarum aureum reclinatorium, gaudium Angelorum, arca federis, thesaurus Regis, aula Dei, habitaculum Spiritus Sancti, liber signatus & clausus, in die iudicii aperendus, Isaïæ.

Quod si aliquando liber conscientia atramento scelerum, & inquinamento vitiorum inforsipus fuerit, spongia lachrymarum obliterari potest, & poenitentia decore characteris rescribi. Audi Chrysostr. hom. 2. in Psal. 50. *Peccata tua in libro scripta sunt, spongia autem instar sunt lachrymarum: lachryma mitte, & obliterantur, & purus liber invenitur.* Magna est lachrymarum vis. Martyres sanguinem fundunt, peccatores lachrymas. Mererit illa sanguinem non sudat, sed lachrymarum fontem, si que peccata diluit. Hæc ille. Cui conforme est, quod ubi Pfalter habet *Deus posuisti lachrymas meas in conspectu tuo*, altera lectio habet, quam sequitur Pagninus: *Posuisti lachrymas meas in libro tuo.* Ad quem effectum, nisi ad obliterandum peccata? Hoc pondera.

Iudex ergo cum sedebit, quidquid latet apparebit, Nil in altum remanebit.

Extra ripam.

Iudices solitos sedendo iudicia exercere, ex omnium nationum more notum est. Arque etiam convenit ut iudices sedeat, cum ad auctoritatem, cum ad tranquillè & sedatè iudicandum. Cui consonat illud Philosophi: *Sedendo, & quiescendo anima sit prudens.* Quia scilicet hoc suo anima quiescit, nec distrahitur mens ad aliã agenda, aut cogitanda. Hinc Iudicibus sedes sublimiores erigi solita sunt, in quibus sedent, & pronunciant è loco excelso sententiam. E loco, inquam, excelso, tam ut significetur eminentia auctoritatis, quam ut delingeretur eos omni passione esse debere excelsiores. Hæc sedes tribunalia dicuntur, sive quod ex illis iustitia administraretur Tribubus, sive quod ex illis unicuique jus tribueretur. Quapropter Tribunal cum libro Symbola sunt & Iulignia Sapientis Iudicis Tribunal ejus maturitatem & tranquillitatem indicat in iudicando. Liber apertus scientiam designat & diligentiam in actis evolvendis, & iuribus requirendis. Alioqui si hæc delit, ignorantia iudicis, plerumque est calamitas innocentis, teste S. August. 19. de civit. cap. 6.

Propterea Christo Domino Liber adscribitur ex quo iudicet, ut antea diximus: *Tribunal quoque in quo sedeat.* Hoc ipsum est quod esimus: *Iudex ergo cum sedebit, quidquid latet, apparebit.* De hoc Tribunal, sive Throno iudicis etiam sacra eloquia meminere aperte. *Nam Omnes stabimus ante Tribunal Christi.* Item *Vidi thronum magnum, & candidum, & sedentem super eum, à cuius conspectu fugit calum & terra.* Item

Caus.